

A circular library stamp from the National Diet Library in Tokyo, Japan. The text "National Diet Library" is written in English around the top inner edge, and "東京国会図書館" is written in Japanese around the bottom inner edge. The center of the stamp contains the word "LIBRARY" in a bold, serif font.

שנה טו חוברת 2-3 (58-59) תשמ"ב

תשמ"ב

חוברת 3-2 (59-58)

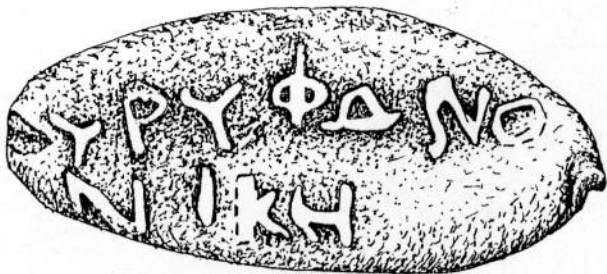
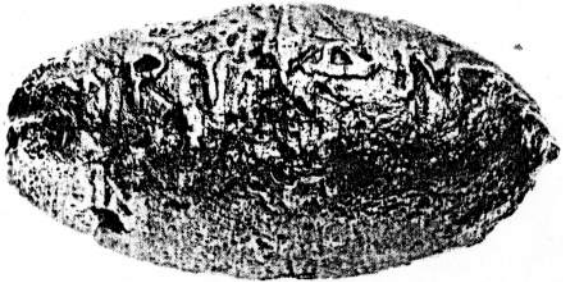
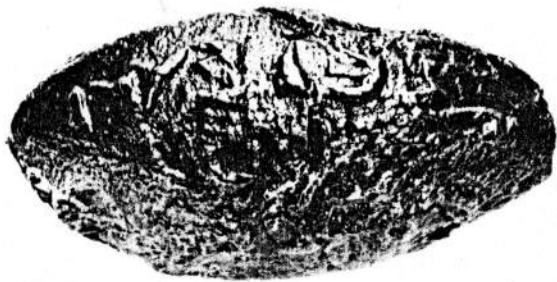
שנה טו

החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה • ירושלים

אבן-קלע מדור

דן שלזינגר

לאחרונה נתגלו בדור ארבע אבני-קלע של עופרת. כולן נמצאו במרחק של כ-100 מ' מצפון-מזרח לתל, בתחתיתה של בריכת-דגים ריקה. צורת כולן כצורת גלעין של אפרסק, אלא שגודלן שונה, וכמוהו משקלן: 27, 34, 50 ו-60 גרם. על שתיים מהן מופיע כתבליט דגם של ברק מכונף. האבן השלישית חלקה. בשני צדדיה של אבן-הקלע הרבי-עית מופיעה כתובת.

בצדה האחר של אבן-הקלע כתוב בבירור:

ΤΡΥΦΩΝΟ

ΝΙΚΗ

הנצחון של טריפון

בצדה השני כתוב:

ΠΡΟΣΕΥΣΑΙ

הורו קרימה

כתובות אלו והמטבעות המעטים שנמצאו בסביבה מעידים, כנראה, שאבני-הקלע הן מן התקופה ההלניסטית. המקורות ההיסטוריים (חשמ"א טו: י-יד; כה-כו; קדמ' יג: ז; ב; מלח' א: ב; ב) מספרים כיצר טריפון לבית סלבקוס (139-142 לפני סה"נ), רוצחו בדם קר של יהונתן החשמונאי, ברח לדור מפני אנטיוכוס הז' סידטס, והלה צר עליו מן היבשה ומן הים בעזרתו של שמעון אחי יהונתן. יוסף בן מתתיהו מתאר את המאורעות הדראמטיים האלה בקצרה; לדבריו ברח טריפון לדור משום שהיתה "מבצר קשה לכיבוש". שמעון עזר לאנטיוכוס בחיילים, בכסף ובמזון, אך למרות עזרה זו שלח אנטיוכוס צבא נגד ארץ יהודה.

דור; אבן-קלע של עופרת בעלת שתי כתובות ופאקסימילה של הכתובת של טריפון

ייתכן אפוא, שאבן-הקלע הנושאת את הכתובות הנ"ל היתה של צבא אנטיוכוס. בימים ההם רווח המנהג לקשט את הקליעים, שנעשו בתבנית, בדגמים מאגיים, כגון עקרב, או בדגם של הברק המכונף של זבס. לעתים אפשר למצוא על אבני-קלע של עופרת את שם החייל או את שם מפקדו. את שם העיר שממנה בא או את שם האויב. כן אפשר למצוא כתובות כגון "הכי חזק" ו"קבל זאת". באולינטוס נמצאו ראשי-חיצים ואבני-קלע רבים של עופרת המיוחסים לצבאו של אבי אלכסנדר הגדול, שכן הם נושאים את השם פיליפוס.

יש יסוד להניח, שניתן לייחס את אבן-הקלע בעלת שתי הכתובות לצבאו של אנטיוכוס, שהניס את טריפון מביצוריו דור בשנת 139/8 לפני סה"נ.

• על קליעים מעכו ועליהם דגם של עקרב ראה: מ' דותן. קדמוניות, ט (חשל"ו), עמ' 73.

דור; שלוש אבני-קלע של עופרת; שתי אבני-קלע הימניות מעוטרות בדגם של ברק מכונף